

Bokmeldinger:

Bent Berring-Nielsen, Hans Raun Iversen, Jonas A. Jørgensen, Mogens S. Mogensen og Morten Skrubbeltrang (red.):

Den mangfoldige kirke: Menighedsformer i Danmark, Ny Mission nr. 24, 211 sider, København: Dansk Missionsråd 2013. ISBN: 978-87-87052-11-5

Mogens S. Mogensen (red.): *Menighedsformer og mission. Den mangfoldige kirke 2*, Ny Mission nr. 26, 120 sider, København: Dansk Missionsråd 2014. ISBN: 978-87-87052-40-5.

Bokmelding skrevet av Knud Jørgensen.

Dansk Missionsråd har i løpet av 2013-2014 gitt ut to bøker om «den mangfoldige kirke». Bøkene er vokst ut av et ønske om å jobbe med *missiologier i Danmark* og har altså resultert i en drøftelse av kirken og av ulike menighetsformer i Danmark. Arbeidet med missiologi i Danmark er endt med et fokus på *ekklesiologier* hvilket kan tolkes slik at en misjonal kirkeforståelse er ved å vinne innpass i Danmark på samme måte som vi har opplevd det i Norge. I et mer globalt perspektiv har misjonal kirketenkning hentet inspirasjon til fornyelse fra det globale Sør.

De to bøkens redaktører håper det samme kan gjøre seg gjeldende på dansk mark; imidlertid er det ikke i det fremlagte materiale noe som bekrefter en slik inspirasjon, med unntak av kapittelet i bind 1 om migrant-menighetenes bidrag til kirke og menighetslivet i Danmark. Inspirasjonen utenfra synes snarere å komme fra den anglikanske Fresh Expressions, Emergent Church, evangelikale kirkemodeller og fra tradisjonell dansk/Grundtvigiansk frikirke-ekklesiologi.

I første avsnitt av bind 1 beskrives det aktuelle oppbrudd innen kirken i Danmark og vi får

presentert de misjonale menighetsformer som er blitt til på kanten av og uten for folkekirken: Misjonske fri- og valgmenigheter (Indre Mission, Luthersk Mission) og de mer karismatiske fri- og valgmenigheter knyttet til Dansk Oase og migrantmenighetene. Dernest rettes søkelyset mot de omfattende endringer innen den brede folkekirke, både i relasjon til «katedral» og lokale sokn i Jylland og København hvor nye menighetsformer prøves ut. I bokens tredje avsnitt får vi en oversikt over de lange historiske tradisjoner for menighetsdannelse som representeres av frikirkene, den katolske kirken, de grundtvigske fri- og valgmenigheter og de såkalte kirkefondsmenigheter. I norsk sammenheng er dette avsnitt interessant fordi vi her møter en helt annerledes *frihetstradisjon* i relasjon til og ved siden av folkekirken enn det har vært rom for i norsk statskirkepraksis (løse soknebånd, opprettelse av valgmenigheter helt siden slutten av det 19. århundre). Boken avsluttes med kommentarer fra fire personer fra ulike danske tradisjoner. De to folkekirkelige kommentatorer lovpriser «den rommelige kirke», men især Luthersk Missionsmannen Jens Ole Christensen er ambivalent; de nye menigheter setter fokus på

viktige utfordringer, som f.eks. at alle menigheter ikke kan nå alle mennesker, og at misjon er hele menighetens sak. Men det er også en risiko for isolasjon og uniformering og for at tradisjonstap kan bli til kvalitetstap. Endelig peker han på et gjennomgående problem i den teologiske debatten (også i Norge), nemlig at menighetstenkningen fyller så mye at det blir mer interesse for bruden enn for brudgommen: Er vi blitt så opptatt av menigheten at vi forsømmer kristologien og det sentrale tema om Kristus som veien, sannheten og livet (the uniqueness of Christ)?

Bind 2 fokuserer mer spesifikt på forholdet mellom menighetsformer og misjon. I bokens to første kapitler møter vi to ulike modeller. Østerlund Nielsen etterlyser en «misjonal transformasjon» som innebærer utviklingen av misjonale menighetsformer i Danmark. Raun Iversen argumenterer for «folkekirken som misjonsmodell» – en folkekirke som forstås som en bekjennende kirke (ikke en bekjennelseskirke). Det misjonale potensialet bygger på folks grunnleggende tillit til kirken (jf. den utbredte bruken av kirkelige handlinger). En tredje variant er Claus Grøn-bæks frimenighetsperspektiv: en fri kirke uten for folkekirken er den mest hensiktsmessige

modellen for misjon i Danmark. Dernest følger to sentrale analyser av teologier og strategier og organisasjonsformer. Kurt Larsen har en grundig gjennomgang av teologier og strategier bak de nye valg- og frimenigheter: vekt på nådegaver og det alminnelige prestedømme, behovet for en klar teologisk dagsorden, en reaksjon på folkekirken «utvannende» forkynnelse (læren om alles frelse). Det er også interessant å notere at diakoni og diakonale tiltak spiller en sentral rolle i de fleste nye menighetsformer. Mogens Mogensen fremsetter på bakgrunn av en analyse av menighetsformer den hypotese at man kan operere med tre idealtyper: *prestekirken*, *virksomhetskirken* og *nettverkskirken*. Alle tre har på ulik måte et misjonspotensiale. Bind 2 inneholder også en artikkel om hvordan misjon i stigende grad er blitt en oppgave for den offisielle folkekirken (Jørgen Skov Sørensen) og et opptrykk av Harald Hegstads artikkel «Misjonerende folkekirke. Selvmotsigelse eller mulighet?» (fra NTM 58/2004, s. 213-224). I et av de siste kapitlene behandler Karsten Nissen (biskop i Viborg og sentralt medlem i diverse reformutvalg) misjonsbegrepet i folkekirken. Folkekirken står over for store misjonsutfordringer og det er ikke i den evange-

lisk-lutherske kirkeforståelse noe som taler imot oppfattelsen av misjon som en bred folkekirkelig oppgave – lokalt, nasjonalt og globalt. Dette er blitt slått fast i en «banebrytende» betenkning fra juli, 2006, hvor de aller første linjer lyder slik:

Folkekirken mission som en kristen kirke er at forkynnde Kristus som hele verdens frelser...Forkyndelsen bygger på den grundforudsætning, at mennesker ikke ved egen indsats kan gøre sig fortjent til noget over for Gud, men kun kan modtage alt fra Gud i troen på Jesus Kristus. Kirkens overordnede opgave danner udgangspunkt for de konkrete former, kirkelivet får i sogn, provsti og stift. Alle konkrete målsætninger på dybest set tjene denne opgave.

De to bind gir et bredt innblikk i dansk kirkeliv nettopp nå. I tillegg representerer de ansatser til spennende kontekstuelle ekklesiologier om hva det innebærer for den misjonale menigheten å sende, å gå og å støtte.

Kjell Nordstokke:

Tegn. Fortolkninger til tegnfortellingene i Johannesevangeliet.

Oslo: Verbum 2013. Heftet 112s. ISBN: 9788254312612. Kr 298,-

Bokmelding skrevet av Knud Jørgensen.

Dette er ikke en vanlig bok om sentrale Johannes-tekster til bruk for bibellesere og bibelgrupper. Snarere er det en bok om *eisege* (innleggelse) av de syv tegnbe- retninger hos Johannes. Forfat- teren hopper ikke bukk over konteksten og eksegesen, men han velger å lese tekstene fra et diakonalt perspektiv. Det gjør han med følgende begrunnelse: Tegnene handler om livssituasjo- ner som Jesus tar på alvor: «... han ser hvordan menneskene har det, og han handler på en måte som gir innhold til utsagnet «Jeg er kommet for at dere skal ha liv og overflod» Joh. 10,10» (p.8). Tegnfortellingene har ikke bare en instrumentell funksjon, men betoner Jesu diakonale nærvær og omsorg hos dem som lider og har tungt å bære.

Nordstokke er, som mange andre som jobber med diakoni,

påvirket av australieren John Col- lins' forskning omkring diakoni- begrepet i NT; diakoni handler om å utføre et oppdrag og dia- konen er den som utfører opp- draget. Diakonen er 'the go-bet- ween' mellom de marginaliserte og sentrum, biskopens øre blant de som lever ute ved grense- ne. Denne diakoniforståelsen har bidratt til nytenkning på vei fra en barmhjertighetstenkning til en forståelse av diakoni som kirkens aktive nærvær og handling gjen- nom nestekjærlighet, fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet (slik Den norske kirkes *Plan for diakoni* definerer diakoni).

Denne diakonale tilgang opp- leves ikke som et fremmedlege- me i Nordstokkes bok. Den Jesus som utfører tegnene, er jo han som er blitt menneske i en brutt verden, og han er den som, også

i Johannesevangeliet, maner til diakonal etterfølgelse: «Den som vil tjene meg må følge meg, og der jeg er, skal også min tjener være» (Joh 12,26). De syv tegnene leses derfor som beretninger om konkrete situasjoner hvor Jesus handler for å hjelpe mennesker. De har en diakonal karakter og tolkes som diakonale tegn – som også sier noe om hva diakonien i vår tid er kalt til. Således tolkes bryllupet i Kina som en diakonal tekst om skam, den kongelige embetsmannen handler om 'sårbarhet', den syke ved Betesda om 'utstøtelse', bespisningen av de fem tusen er en beretning om 'sult', når Jesus går på vannet handler det om 'frykt', mannen som var født blind blir en plattform for å tale om 'skyld', og når Jesus vekker opp Lasarus er det diakonale tema selvsagt 'død'. Samme tolkningsmetode kan man finne hos sørafrikaneren Gerald West når han er opptatt ikke bare av det som ligger i teksten, men også det som er bak den og foran den.¹

Behandlingen av de syv tekstene om tegn er imidlertid også god *eksegese*. Nordstokke hopper ikke over hvor gjerdet måtte være lavest; han sliter med teksten og gir innsyn i ulike tolkningstradisjoner – på en slik måte at hans eget diakonale innsteg

ikke oppleves som fremmed i forhold til teksten. På den måten blir boka også en utfordring og inspirasjon til diakonal refleksjon og handling i vår egen og den globale kontekst.

---

1 Gerald West, *Contextual Bible Study* (Pietermaritzburg: Cluster Publications, 1993).

Mogens S. Mogensen (red):

Grænsegængere. Missionærer, kultur og deres moderne verden.

København: Dansk Missionsråd 2013 (Ny Mission nr. 25). 144 p., innbundet. ISBN: 9788787052122.

Bokmelding skrevet av Knud Jørgensen

Det er ikke ofte det skrives bøker om misjonærer i dag. Når emnet behandles blir det ofte med en litt flau smak i munnen eller at det problematiseres om misjonærrollen i dag og i morgen. Hva slags misjonærer trenger kirker i en tid hvor så mye handler om partnerskap og følgeskap. Nærværende antologi er annerledes og derfor forfriskende. Her møter vi misjonæren som grensegjenger, i spenningsfeltet mellom evangelium og kultur og som grensegjenger mellom den moderne verden i Vesten og tradisjonelle samfunn i Afrika og Asia.

Bokens hovedartikkel er forfattet av kirkehistorikeren Niels Kastfelt som i mange år har forsket i afrikansk kirkehistorie og især dansk misjon i Nigeria. De danske misjonærene formidlet evangeliet og andre former for viten fra nord til misjonsområ-

dene i sør. Samtidig bidro de til danskenes viten om ikke-europeiske land og kulturer. De ble den moderne verdens fortropp på godt og ondt, til tider sentrale aktører i et kolonialt maktsystem, men mer ofte aktive i utviklingen av lokale former for afrikansk kristendom som nå i økende grad i nyere forskning ses som resultatet av både afrikanske kristnes og vestlige misjonærs arbeid. Misjonærene satte seg seriøst inn i lokale kulturelle forhold. I grenselandet hentet de erfaring om pluralisme og relativisme; de ble grensegjengere mellom forskjellige religioner og kulturelle tradisjoner. Slik opplevde jeg det selv som ung misjonær i Etiopia i syttiårene: utfordringen til å uttrykke min troserfaring i nye språk, til å overveie forholdet til ikke-kristen religion, til å reflektere over alt det vi siden

har lært å kalle 'kontekstualisering'. Mange av oss var både kulturelle observatører og aktører, slik Kastfelt beskriver Sudanmissionens første misjonær i Nord Nigeria, Niels Høegh Brønnum: «Han ville forstå bachamakulturen, men han ville også ændre den i takt med, at bachamaerne blev kristne» (p. 17).

Kastfelt tar også opp et annet spennende tema: behovet for mer forskning om hva misjonsselskapenes berøring med den store verden uten for Europa betød for det kirkelige liv i Danmark og Norden. De kirkelige miljøer som støttet misjon – især miljøer i tilknytning til indre misjonsbevegelsene – var også de som hadde langt større internasjonalt utblikk og viten om fremmede kulturer: «Det er ikke mindst blant Indre Missions missionsinteresserede folk, at man finder dansk kristendoms internationalt orienterede modernister i denne periode (19. og første halvdel av det 20.årh). Hvis vi følger denne tankegang op med yderligere empirisk forskning, kan vi ikke undgå at blive nødt til at revidere stereotype fremstillinger af de kirkelige retningers historie i Danmark» (p. 18). Jeg var selv barn og ung i et slikt 'missionsk' hjem, med en far som drev kolonialbutikk, men som tydelig viste mer om Arcotkirken i India, kastevesen og hinduisme, og diakonalt arbeid i Baleprovinser i

Etiopia enn noen av grundtvigianerne i vår lokale menighet.

Blant bokens mange bidrag er det især Harald Nielsens og Krista Rosenlund Bellows artikler som følger opp hovedartikkelens fokus. Nielsen skriver om hvordan kulturtenkningen har påvirket danske misjonærers teologi, og Krista Rosenlund Bellows beskriver hvordan gjensidigheten må gi seg uttrykk i et følgeskap (accompaniment er blitt et nytt navn på partnerskap) preget av samtale og nærvær og spørsmålet om hva vi kan gjøre sammen.

Blant antologiens andre bidrag skal nevnes Jonas Jørgensens artikkel 'Omvendelse, kultur og synkretisme: Kontinuitet og diskontinuitet i sydindisk pentekostal kristendom'. Jørgensen analyserer her konvertitters omvendelseserfaringer og viser hvordan det er tale om en dynamisk interaksjon og nyordning av kulturelle forståelser og erfaringer.